

ישמע חכם

• ע"י דוד לעוו

~ מבואות האפילות ~

המושך מגליון העבר

תיקון טעות: בגליון שעברה שגיתי וכתבתי שטח נינוה 6 מייל מרובעות, ואחד מחברי תחכמוני החזירני, והנכון: 2.7 sq. miles, וכזה, שטחה של בורו פארק. גם השמטתי לאוו: לא תגע בו יד (ישי"כ להמעוררים)
*

יש צורך לתרגם איזה מלים שהוזכרו בקשר למבנה עירות גדולות בזמן המשנה.

סרטיא = מלת יוונית ופירושו מקום רחב מאוד מתוקן, שחונים שם הצבא. והוזכר בעירובין 26 דאסטרטיא של מלך גדלו כבית כור או יותר, ואגב אורחא זה שיעור עיר בינונית (עולה 75,000 אמות מרובעות או פחות מעט מבלאק), גם הושאל מלה זאת לכל street שמרוצף היטב ומוכן לאנשי הצבא לעבור דרכה בהרחבה בלי עיכוב, ורומיים בנו אלו streets ככביש ההולכת מעיר לעיר גדולה. לפני 200 שנה היה לנו בברוקלין Kings highway, Flatbush ave. כבישים רחבים מאוד, ותכליתם לחבר חלקי יישובים -עירות- שהתיישבו אז וקראוהו "דרך המלך" =

kings hwy, כלומר מקום רחב שאפשר לחיילי המלך לעבור בנקל. בזמנינו יש לנו BQE וכל מיני כבישים לכוון הדרך מעיר לעיר. במשנה אמרו דרך הזה "אין לה שיעור" כלומר אפשר שיהא רחב מאוד ומלך פורץ לו דרך אף שמשחית שדות וכרמים שבצד.
*

בתוספתא דשבת מצינו הזורק מסרטיא לים/לבקעה/ לסרטיא אחרת. גם המוצא אבידה בסרטיא אינו חייב

להכריז, כי וודאי נתיאשו הבעלים. מצאנו (באדר"ן כ"ה) שר"ע מצא ארונו של ר"א בסרטיא שבא מקסרי ללוד, כנראה שהיה מנהג לקבור אדם חשוב בצד הסרטיא, וע"כ, אם עשו עכו"ם בשבת ארון וקבר בצד סרטיא לכבוד אדם חשוב, לא יקבר עולמית (שבת קנ"א}גמרא סתומה, ע' רמב"ם}). עושין ערי מקלט, רק מאלו הערים אשר סרטיא עוברת עליהן, דכתיב תכין לך הדרך (ספרי).

*

פלטיא= plateau, מקום רחב באמצע העיר שנאספים שם כל מוכרים ולוקחים, וכל צרכי העיר נחתכים שם -נקרא בלה"ק "רחוב" ובאנגלית square כידוע שקיים עד היום במנהטן כמה squares שרידים

מימי קדם. (בימינו, כמעט שנתבטל מנהג זה, רק יש לכל אחד "חנות" קבוע ועומד, ואין מביאין בכל יום "סחורתו" להפלטיא ולצעוק "למכירה" -כאשר נהגו מימי קדם). גם מלה זו הושאלה לכל אורך ה"רחוב הראשי", הנמשכת מזה ומזה

ציאום של מבוי סתום בברוקלין

לרחוב= square, אשר כל מיני חנויות המוכרים פירות וכסות ובשמים וכו', ובעלי אומניות, נמצאים לאורך הרחוב. כן מי שהולך ממבוי למבוי בתוך העיר, עובר דרך

יוסי/לקח

החידה חדתי, ואותך לא הגדתי:

והימים ימי בכורי

ענבים. (1) איזה חודש היתה? (2) מה מוקדם ומאוחר בביכור פירות אלו: ענבים, תאנים, חטים, שעורים, זיתים?

תשובה לחידה מגליון ט"ז:

ש: כמה קרבנות הקריבו ב"ח ניסן? תשובה: 41 קרבנות! לר"ח + יום רגיל = 13. קרבן נשיא = 21. מלואים = 7.

(לכל תשובה שיהיה, כתוב מקור מש"ס וכו'). מי שיפתור החידות במשך חמש שבועות, יוכה לפרס!

"רה"ר" הזה (חוץ אם רוצה ל"קצר" הדרך ולעבור דרך מבוי מפולש, ואין הקפדה מבעלי המבוי). השווה בימינו, Main st או 18th ave. (יש להשים לב, בזמנינו שבונים השכונות שבתוך העיירות ע"פ grid-system, אין הכרח לקשר שני דברים הנזכרים: כי כבר אפשר לעבור ממקום למקום בתוך השכונה, באיזה רחוב שיהיה. באותו-או-ביותר-קלות, של רחוב הפלטיא). יש לבעל חנות, איצטבא/תיבה stage,

שנותן עליו סחורתו, והוא יושב לו בחנות (שטח קטן מאוד) -גבוה קצת מקרקעית רה"ר, וכל סחורתו מונח לפניו על התיבה. בריש שבת פליגי תנאי אי חייב המוציא חפץ מחנות לפלטיא, דרך סטיו-איצטבא. מקום הזה-שהניחו שם האיצטבא-נקרא גם "צדי רה"ר". וקרוב לזה sidewalk, =צדי דרכים, אינו עיקר מקום הלון רבים---תצויר לפני תקופת האוטומוביל שדריסת כולם היה דרך street, והנחשלים והזקנים או שעמדו לפרק ולכתף ולתת וליתן, על צדי-דרך=side (walk).

*

שתי אלו הוזכרו בברייתא ריש שבת שיש להם תורת "רשות הרבים". גם נזכר מבוי המפולש דדינו כרה"ר (לענין הצלה מפני הדליקה, יש קולא אחד תנא בזה). כבר ביארנו כי "מבוי"-בין סתום המשך בעל"ד

שאלה:

מי שעושה grill ומשתמש באסכלא חד-פעמי disposable (כנהוג, שבא בתוך החבילה) החייב בטבילה?

תשובה:

פטור. דאינו מק"ט. (רמב"ם כלים פ"ה הל"ב). [אך אין ללמוד לאיסור לענין קידוש אפר פרה ונטילת ידיים וק"ו לקידוש היום].

נא ונא לשלוח כל הערותיכם החשובות, במיוחד, לשאוב מים מבור בית לחם

"דשו" שלטי", שפת הארמית הוה מרחשין שפוותיהו, וטרם נשפעו משפות המערביות שחסרה כל טעם מליצה ואכמ"ל).

*

נשאת רק לתרגם הוראה זו למעשה, כלומר, מה נקרא "הרבה"? ובסברא אפשר שכוונו הגאונים להוציא עיירות וכפרים הקטנות, ובזמנינו יש לומר כל מה שייקרא village או town נכנס בגדר זה. (אבל לרמב"ן ודעימיה, כל "רחוב" - אף בעיירה קטנה מאד -- שמותר לכול להשתמש, מיקריה"ר).

*

להעיר עוד: לשון הגאונים "דוכתא דדשו ביה ס"ר", נראה, דוכתא-עיר, וכן לשון תשובות הגאונים (שע"ת ר"ט) "עיירות", ונפק"מ לדידן, דאף מה שאנו קורין streets הויין בכלל רה"ר ואין צורך שילכו בה "אנשים הרבה" - דאלת"ה, תיקשי לגאונים מברייטא, איך מבוי המפולש הוי רה"ר? אע"כ סגי דיש בעיר אנשים הרבה, וממילא כל מבואותיה המפולשין הויין רה"ר.

המשך מעל"ד
וכליצה "הרבה מאד" (באידיש יש "א יאר מיט א מיטוואך", לזמן רב) וקיימ"ל דאומר אם לא ראיתי "כעולי מצרים" הוי נדרי הבאי, כלומר כוונתו לסך גדול ותו לא.

*

לאלו שרוצים דווקא לתרגמו כ"מספר", אני עושה החשבון כמה אנשים "עוברין" בכל second ברחוב הדמיוני הזה. יש 43,200 רגעים ביום בת 12 שעה, נמצא קרוב ל-14 אנשים חדשים עוברים בכל רגע ממש - ברחוב בת 16 אמות! (מי יתן ואחלמנה בחלום!). עוד צא וחשוב: ירושלים (דיש בה "ס"ר", בזמן התנאים גדלה פחות מ-1 square mile, נמצא לכל אחד 40 sq. ft או ד' על ד' אמות!)

*

לידיעה בעלמא: ממקומות הכי-צפופין בעולם 42 & bwy במנהטן, הנקרא times sq. יש ממוצע של 350,000 אנשים ליום, וכדאי מאד לראות רוחב המקום שמסתובבים שם, ואפשר לברך חכם הרזים (שמא בעיני ישראל?). גם יש grand central station, אם תצרף כל האנשים שחונים ונוסעים והולכים ובאים, יגיע ל-500,000!

*

נמצינו למידים: אין אנו נזקקין כאן לדקדוקים "בעיר" או "ברחוב", "בכל יום" או "לפעמים", כי הכוונה היא אחת... עוברים כאן הרבה אנשים... (צא ולמד מלשון פיוטי שהשתמשו בו קדמונינו

ציצום של מבוי מפולש בברוקליין

בין מפולש- כשמו כן הוא: מבוא entrance no trespassing. בזמנינו, לחצירו, לא "מעבר" בניית העירייה הנהוג, בטלה לגמרי לפי שיטת בניית העירייה הנהוג, בטלה לגמרי מושג "מבוי". (לשבר את האוזן: hallway שיש לפני כניסת הבתים ב apartment building מעין מבוי העתיק\אין זה "חצר", ויתבאר עוד)). לפי הברייטא יוצא כי בזמנינו, כל הרחובות כולם הן רה"ר - כי אין לנו מבוי סתום או מפולש כלל, והכל כ"פלטיא" שיד הכל ממשמשין בו.

*

כעת נבא לתירגום מלה שנבוכו בו רבים, והוזכר בראשונה -- בקשר לשבת -- בדברי הגאונים "מדינות ועיירות שאין בהם ששים רבוא... אין נעשית רה"ר... או "דריסת/בקיעת/שליטת ס' רבוא" (לשון גאונים וראשונים). לכאורה נראה התירגום מדי פשוט.... ששים רבוא היא "מספר" כמו שבע אלפים ושש-מאות וחמישים ותשע! אך אחר עיון קל רואים שלא מדברים כלל מ"מספר". חייבים לתרגמו multitude. יש לנו בזמנינו דוגמה קרוב: אדם בא לסעוד אצל מישהו, וכשרוצה לתאר לרעהו איך היה, אומר: היה שם tons of food, ידוע לכל כי ton=2000 pounds, היחשוב רעהו אף רגע כי היה שם 2000 pounds אוכל, או אף 500 pounds. ליתר דיוק: אין tons of food "גוזמא", רק "פשוטו" של מלה זו היא "הרבה". בשלמא אם היו אצל הסעודה 50 אנשים ואומר שהיו שם 100, אז נוכל לומר כי איש הזה אוהב ל"גזם" בכל סיפוריו, אבל מי שאומר tons הוא מגיד ה"אמת" ממש!

*

מצינו כמה מקומות בש"ס ומדרש שהשתמשו במליצה נאה של ס"ר, ברכות מ"ד, סוכה נ"א, בכורות נ"ז, גיטין נ"ז, בראשית רבה ע"ג, שיר רבה פ"ד, וכו'. כמובן, נולדה מליצה זו ממספר האמיתי של בני ישראל ביצ"מ ומ"ת, שפרו ורבו בנ"י מאד מאד, ורצה הקב"ה לבחור בעם ישראל ולתת להם תורתו, דווקא אחר שהגיעו לסך עצום -- וטעם הדבר ביארנו כבר. מאז ומקדם נעשה מלת "ששים רבוא" לביטוי

הנני להכריז שוב:

שהננו מפסיקים בקרוב להפיץ הגליון בבתי מדרשים, ומי שרוצה בהגליון יועיל בטובו לשלוח פקס או אי-מייל שלו, ויקבלנו. פקס מספר 1-718-301-1771 או אי-מייל weeklygilyon@gmail.com

אפשר להשיג הגליון ע"י weeklygilyon@gmail.com

הוצאת או לשירותי על העליות הזאת במחיר
ש"ח 546-9748

גליון בשבת תחכמוני

1973-60th St. #123
Brooklyn, N.Y. 11204

בית דין צדק נבעת המורה

מומחים לענייני ממונות ואישות

~ ישיבות ב"ד נקבעים לאלתר ~

~ פס"ד ללא התמהמהות מיותרת ~

~ תשלומין בלתי תלויה באורך הזמן וישיבות ב"ד ~

718-930-4923